

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС
Вибіркової дисципліни

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ЗАКЛАДАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Спеціалізація 016.02 Олігофренопедагогіка
Освітньо-професійна програма Корекційна психопедагогіка
(Олігофренопедагогіка)

Луцьк – 2021

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Арт-терапевтичні технології в закладах інклюзивної освіти» підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта, спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка за освітньо-професійною програмою Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)

Розробник: Мацюк Зоряна Сергіївна, доцент, кандидат філологічних наук

Силабус вибіркової навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, протокол № 1 від 30 серпня 2021р

Завідувач кафедри: Кузава І.Б

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»	вибіркова
Модулів: 2	Напрямок підготовки: 016 «Спеціальна освіта»	Рік підготовки: 2
Змістових модулів: 2		Змістових модулів: 2
ІНДЗ: немає		Лекції: 16 год.
Загальна к-ть годин: 120		Практичні (семінари): 24 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лабораторні: -
		Самостійна робота: 72 год.
		Консультації: 8 год.
		Форма контролю: залік

Заочної форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»	вибіркова
Модулів: 2	Напрямок підготовки: 016 «Спеціальна освіта»	Рік підготовки: 2
Змістових модулів: 2		Змістових модулів: 2
ІНДЗ: немає		Лекції: 4 год.
Загальна к-ть годин: 120		Практичні (семінари): 6 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	Лабораторні: -
		Самостійна робота: 96 год.
		Індивідуальна робота: год.
		Консультації: 14 год.
		Форма контролю: залік

ПРО ДИСЦИПЛІНУ

<p>Анотація курсу: в т.ч. мета, цілі курсу</p>	<p>Дисципліна «Арт-терапевтичні технології в закладах інклюзивної освіти» характеризується тим, що охоплює різні дисципліни: загальну та корекційну педагогіку, психологію, естетику, методика навчання дітей із психофізичними порушеннями. Це стає запорукою інтегративного поєднання різних дисциплін та дає змогу створити цілісну систему знань цього предмета.</p> <p>Мета і завдання навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з історією розвитку та становлення арт-терапії; формування уявлення про основні напрямки, види та психологічні механізми арт-терапії.</p> <p>Зміст дисципліни розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері спеціальної освіти, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.</p>
<p>Компетентності та результати навчання</p>	<p>Вивчення запропонованого курсу дасть можливість здобувачам вищої освіти оволодіти знаннями та уміннями, необхідними для забезпечення набуття таких компетентностей:</p> <p>ІК: Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК-3. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).</p> <p>СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.</p> <p>СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.</p> <p>РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.</p> <p>РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.</p>
	<p>Зміст навчальної дисципліни:</p> <p>Тема 1. Основні поняття, цілі та завдання арт-терапії</p> <p>Тема 2. Арт-терапія в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в спеціальній освіті</p> <p>Тема 3. Арт-педагогічні технології в спеціальній освіті</p> <p>Тема 4. Арт-терапевтичний простір</p> <p>Тема 5. Основні фактори психокорекційного та психотерапевтичного впливу в арт-терапії</p> <p>Тема 6. Види арт-терапевтичних технологій</p> <p>Тема 7. Проективні графічні методики</p> <p>Тема 8. Критерії діагностики та терапевтичне використання технік ізотерапії</p> <p>Тема 9. Техніки ізотерапії в спеціальній освіті</p> <p>Тема 10. Піскова та лялькотерапія терапія в спеціальній освіті</p> <p>Тема 11. Казкотерапія в спеціальній освіті</p> <p>Тема 12. Метафоричні асоціативні картки (МАК) у спеціальній освіті</p>

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						*Форма контр./Бали
	Усього	відведених на:					
		Лекції	Практичні заняття	Лабораторне заняття	Самостійна робота	Консультації	
Змістовий модуль I. ОСНОВА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ							
ТЕМА 1. Основні поняття, цілі та завдання арт-терапії	9	2	2		5		ДС
ТЕМА 2. Арт-терапія в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в спеціальній освіті	9	2	2		5		ДБ
ТЕМА 3. Арт-педагогічні технології в спеціальній освіті	9	2	2		5		ДС
ТЕМА 4. Арт-терапевтичний простір	7		2		5		ДБ
ТЕМА 5. Основні фактори психокорекційного та психотерапевтичного впливу в арт-терапії	12		2		10		През.
ТЕМА 6. Види арт-терапевтичних технологій	10	2	2		6		ДС
РАЗОМ за ЗМ I	55	8	12		36	4	МКР
Змістовий модуль II. АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ							
ТЕМА 6. Проективні графічні методики	7		2		5		Презентація
ТЕМА 7. Критерії діагностики та терапевтичне використання технік ізотерапії	8	1	2		5		ІРС
ТЕМА 8. Техніки ізотерапії в спеціальній освіті	8	1	2		5		ІРС
ТЕМА 9. Піскова та лялькотерапія у спеціальній освіті	9	2	2		5		ІРС
ТЕМА 10. Казкотерапія в спеціальній освіті	12	2	2		10		Презентація
ТЕМА 11. Метафоричні асоціативні картки (МАК) у спеціальній освіті	10	2	2		6		Презентація
РАЗОМ за ЗМ II	55	8	12		36	4	МКР
УСЬОГО ГОДИН	120	16	24		72	8	

РОЗШИРЕНА ІНФОРМАЦІЯ

Методи, технічне навчання та викладання	Лекції, семінари, презентації, демонстрація, обговорення, аналіз конкретних ситуацій, дискусія, дебати, тести, тренінг, розв'язування кейсів, індивідуальне завдання, робота в малих групах тощо.
Засоби навчання	Мультимедійна апаратура, екран, бібліотечні фонди, проектор, екран
Інформаційні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Арт-терапія: методичні вказівки до проведення практичних занять та самостійної роботи з дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання напряму підготовки 6.030103 «Практична психологія» / укладач Березовська Л.І., Ямчук Т.Ю. Мукачєво: МДУ, 2018. 32 с.</i> 2. <i>Галіцина Л. Корекція страхів (цикл занять методами арт-терапії)// Психолог-2015</i> 3. <i>Докторович М. О., Рурик Г. Л., Хозраткулова І. А. Арт-терапія в діяльності психолога та соціального педагога. Київ : Ред. загальнопедагог. газет., 2014. 104 с.</i> 4. <i>Зинкевич-Евстигнеева Т. Чудеса на песке. Песочная игротерапія.</i> 5. <i>Іваннікова С. Подолання труднощів у стосунках. // Психолог № 7. К., 2012. с. 43–45.</i> 6. <i>Квітка Н. Музикотерапія : програмно-методичний комплекс. К. : Ред. газети з дошк. та почат. Освіти, 2013. 80 с.</i> 7. <i>Киселева М. Арт-терапія. Методические рекомендації</i> 8. <i>Кокоренко В. Л. Арт-технологии в подготовке специалистов помогающих профессий. СПб : Речь, 2005. 101 с.</i> 9. <i>Колісник О. Знайома незнайома– арт-терапія. // Психолог № 22. К., 2013. с. 22–25.</i> 10. <i>Колпакчи О. С. Арт-терапія: курс лекцій: навчальний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2016. 322 с.</i> 11. <i>Коробко С., Коробко О. Робота психолога з молодшими школярами. К., 2006.</i> 12. <i>Ленів З. Діагностика усного мовлення старших дошкільників засобами арт-терапії. Київ : Спадщина, 2011. 64 с.</i> 13. <i>Лютко В. Розвиток кольоросприйняття у дітей із вадами зору. // Дефектолог № 12. К., 2011. – с.12–16.</i> 14. <i>Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології. Київ : Слово, 2016. 128 с.</i> 15. <i>Турищева Л.В. Психологія кольорів. // Шкільному психологу усе для роботи № 4. К., 2015. с. 36–39.</i>

ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувача вищої освіти	Поточне тестування та самостійна робота														ІНДЗ	Сума
	ЗМ1				ЗМ2						ЗМ3					
	Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	КР	КР			
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30	30	7		
Політика щодо дедлайнів та перекладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчим балом (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).															
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзаменів заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу – плагіат заборонений.															
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за подвійним дипломом, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету)															

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

ТЕМА 1. Основні поняття, цілі та завдання арт-терапії

1. Історичний огляд застосування різних видів мистецтва для лікування та корекції.
2. Теорії арт-терапії.
3. Сучасна історія розвитку арт-терапії.
4. Поняття «арт-терапія».
5. Основні цілі, завдання та функції арт-терапії в спеціальній освіті.
6. Специфіка та переваги застосування арт-терапевтичного підходу в спеціальній освіті.

ТЕМА 2. Арт-терапія в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в спеціальній освіті

1. Арт-терапія як педагогічні, соціальні та соціальні технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в спеціальній освіті.
2. Дитина з особливими освітніми потребами в спеціальній та інклюзивній освіті.
3. Підходи до вивчення дитини з особливими освітніми потребами в арт-педагогічному та арт-терапевтичному процесі.

ТЕМА 3. Арт-педагогічні технології в спеціальній освіті

1. Технології соціокультурного розвитку дитини з особливими освітніми потребами в різні вікові періоди.
2. Арт-педагогічні форми організації художньої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в спеціальній освіті.
3. Роль педагога в розвитку дитини з особливими освітніми потребами засобами арт-педагогіки.
4. Арт-педагогічні технології в роботі з сім'єю, що має дитину з особливими освітніми потребами.

ТЕМА 4. Арт-терапевтичний простір

1. Основні поняття та етапи психологічного консультування з використанням методів арт-терапії.
2. Особистісна готовність арт-терапевта.
3. Вимоги до арт-терапевтичного кабінету.
4. Арт-терапевтична робота в індивідуальному та груповому форматі.
5. Арт-терапія в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.
6. Види арт-терапії, їх корекційний та терапевтичний вплив.
7. Показання та протипоказання для використання арт-терапевтичних технік при роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ТЕМА 5. Основні фактори психокорекційного та психотерапевтичного впливу в арт-терапії

1. Діагностичні можливості малюнка.
2. Особливості вибору художніх матеріалів.
3. Діагностика емоційного стану за кольором.
4. Діагностичний потенціал і можливості арт-терапевтичних технік у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.
5. Робота з символічним змістом несвідомого як джерелом внутрішнього зростання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами.
6. Основні фактори психотерапевтичного впливу в арт-терапії при роботі з різними художніми матеріалами.
7. Символізм продукту творчості дитини з особливими освітніми потребами.
8. Індивідуальна форма арт-терапевтичного консультування та його етапи.
9. Робота з групою динамікою, встановлення контакту з учасниками групи, відпрацювання конфліктних ситуацій в групі, зворотній зв'язок від учасників групи, групова інтеграція

ТЕМА 6. Види арт-терапевтичних технологій

1. Дослідити галузі використання танцтерапії.
2. Охарактеризувати ігрову терапію, характерні особливості гри.
3. Описати гуманістичну ігрову терапію.
4. Проаналізувати особливості роботи з дітьми.
5. Дослідити процедуру групової психодрами.
6. Розкрити характерні особливості фототерапії.
7. Визначити функції фотографії.
8. Дослідити потенціал музикотерапії та механізми впливу музики на людину

ТЕМА 7. Проективні графічні методики

1. Охарактеризувати малюнок у психологічній діагностиці.
2. Проаналізувати сфери тем для малювання.
3. Розкрити особливості проективного малювання в арт-терапії.
4. Представити класифікацію проективних графічних тестів.
5. Визначити принципи інтерпретації проективних ознак в малюнках

ТЕМА 8. Критерії діагностики та терапевтичне використання технік ізотерапії

1. Художні матеріали, призначення, вимоги до якості матеріалів.
2. Особливості сприйняття продуктів творчості дітей з особливими освітніми потребами в ізотерапії.
3. Місце інтерпретації продуктів творчості в роботі з клієнтом. Діагностичні критерії кольору.
4. Основні етапи ізотерапії.

ТЕМА 9. Техніки ізотерапії в спеціальній освіті

1. Вільний малюнок.
2. Тематичний малюнок.
3. Серійний малюнок. Основні техніки малювання.
4. Використання природних матеріалів в роботі з арт-терапевтичними композиціями.
5. Маскотерапія.
6. Використання мандали у психодіагностиці та психотерапії. Створення мандал у якості психотерапевтичного прийому.

ТЕМА 10. Піскова терапія в спеціальній освіті

1. Принцип терапії піском К. Г. Юнга.
2. Пісочна терапія в рамках юнгіанського аналітичного підходу.
3. Мета та завдання піскової терапії.
4. Форми й варіанти піскової терапії.
5. Організація роботи в пісочниці.
6. Вимоги до кататимних предметів.
7. Процес піскової терапії.
8. Специфіка ведення сесії та її терапевтичні можливості.
9. Ключові характеристики піскових картин.
10. Етапи сеансу піскової терапії.
11. Психотерапевтичні стратегії психологічного консультування методами піскової психотерапії.
12. Консультування та корекція батьківсько-дитячих взаємин методами піскової психотерапії.
13. Сімейна піскова психотерапія.
14. Активізація внутрішніх ресурсів людини через гру з піском.
15. Пошук форм особистісної реалізації.
16. Робота з мокрим піском. Ландшафти.
17. Піскові мандали.
18. Інтегративна піскова психотерапія – систематизація прийомів і технік.
19. Казки на піску.
20. Особливості застосування методу піскової психотерапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ТЕМА 11. Лялькотерапія в спеціальній освіті

1. Механізми лікувальної дії ляльки.
2. Функції та види ляльок, які застосовуються в лялько терапії: пальчикові ляльки, ляльки-«бебі», ляльки-маріонетки, тіньові ляльки, ляльки-мотанки.
3. Базові техніки роботи із різними видами ляльок.
4. Особливості застосування методу лялькотерапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ТЕМА 12. Казкотерапія в спеціальній освіті

1. Напрями казкотерапії.
2. Казкотерапія в рамках юнґіанського аналітичного підходу.
3. Принципи та схема психологічного аналізу казок.
4. Застосування казок при корекції різних психологічних проблем.
5. Казка як пошук життєвого сценарію та матеріалу для психологічної допомоги дитині.
6. Методичні прийоми, які полегшують застосування казки у психологічній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.
7. Ритуали входження в казку.
8. Проективна казка в психодіагностики сімейних проблем. Форми роботи з казками

ТЕМА 13. Метафоричні асоціативні картки (МАК) у спеціальній освіті

1. Загальні уявлення про МАК.
2. Екскурс в історію методу.
3. Можливості МАК. Основні колоди МАК.
4. Використання МАК в арттерапевтичній практиці.
5. Особливості роботи з МАК як робочим і діагностичним інструментарієм.
6. Основні принципи й прийоми роботи з МАК.
7. Правила застосування карток в індивідуальній та груповій роботі.
8. Застосування МАК в консультативній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.
9. Техніки роботи з МАК